

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

F. G. JACOBS

prednesené 11. decembra 2003¹

1. V tomto konaní, ktoré sa začalo na základe článku 230 ES, sa Komisia domáha zrušenia rozhodnutia Rady č. 2002/114/ES².

2. Toto rozhodnutie (ďalej „napadnuté opatrenie“) bolo prijaté podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 ES, ktorý Rade udeľuje právomoc, pokiaľ to odôvodňujú výnimočné okolnosti, vyhlásiť za zlučiteľnú so spoločným trhom pomoc, ktorú členský štát poskytol alebo zamýšľa poskytnúť. Napadnuté opatrenie oprávňuje Portugalsko poskytnúť skupine portugalských chovateľov ošípaných sumy zodpovedajúce výške pomoci, ktorú títo chovatelia už dostali, ale ktorú museli vrátiť na základe rozhodnutia Komisie³, v ktorom Komisia vyslovila nezlučiteľnosť tejto pomoci so spoločným trhom.

3. Napadnuté rozhodnutie zjavne nie je jediným súčasným rozhodnutím Rady vydaným na základe konania upraveného v článku 88 ES ods. 2 pododseku 3, ktoré povoľuje udeliť prijímateľom pomoci pomoc, na účely náhrady inej pomoci, ktorej sa týkalo skoršie záporné stanovisko Komisie⁴. Toto konanie preto ponúka Súdnemu dvoru možnosť určiť, či takýto výkon právomocí Rady je v súlade so systémom kontroly štátnej pomoci zakotveným v Zmluve.

Právny rámec

4. Článok 87 ods. 1 ES určuje, že „ak nie je touto zmluvou ustanovené inak, pomoc poskytovaná členským štátom alebo akoukoľvek formou zo štátnych prostriedkov, ktorá narušá hospodársku súťaž alebo hrozí narušením hospodárskej súťaže tým, že zvyhodňuje určitých podnikateľov alebo

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Rozhodnutie Rady 2002/114/ES z 21. januára 2002 povoliť portugalskej vláde poskytnúť pomoc chovateľom ošípaných, ktorí boli prijímcami pomoci v rokoch 1994 a 1998, Ú. v. ES L 43, 2002, s. 18.

3 — Rozhodnutie Komisie 2000/200/ES z 25. novembra 1999 o režime pomoci zavedeným Portugalskom pre oddĺženie podnikov intenzívnej živočíšnej výroby a pre ekonomické ozdravenie chovu ošípaných, Ú. v. ES L 66, 2000, s. 20; Rozhodnutie Komisie 2001/86/ES zo 4. októbra 2000 o systéme pomoci zavedenom Portugalskom v odvetví chovu ošípaných, Ú. v. ES L 29, 2001, s. 49.

4 — Pozri rozhodnutie Rady 2000/257/ES z 20. marca 2000 týkajúce sa pomoci poskytnutej v Taliansku RIBS SpA v súlade s ustanoveniami vnútroštátneho zákona 700 z 19. decembra 1983 o reštrukturalizácii odvetvia pestovania cukrovej repy, Ú. v. ES L 79, 2000, s. 38.

výrobu určitých druhov tovaru, je nezlučiteľná so spoločným trhom, pokiaľ ovplyvňuje obchod medzi členskými štátmi“. Článok 87 ods. 2 upravuje druhy pomoci, ktoré sú so spoločným trhom zlučiteľné. Článok 87 ods. 3 ES upravuje druhy pomoci, ktoré môžu byť považované za zlučiteľné.

6. Tretí a štvrtý pododsek článku 88 ods. 2 ustanovujú:

„Na žiadosť členského štátu môže Rada jednomyseľne rozhodnúť, že pomoc, ktorú štát poskytuje alebo zamýšľa poskytnúť, sa ako výnimka z ustanovení článku 87 alebo nariadení uvedených v článku 89 považuje za zlučiteľnú, a to za predpokladu, že takéto rozhodnutie odôvodňujú výnimočné okolnosti. Ak v súvislosti s touto pomocou Komisia už začala konať, ako je uvedené v prvom pododseku tohto odseku, podaním žiadosti Rade sa toto konanie pozastavuje až do vyjadrenia Rady.

5. Zmluva zveruje Komisii kľúčovú úlohu v dohľade a kontrolovaní poskytovania pomoci členskými štátmi. Podľa článku 88 ods. 1 ES Komisia, v spolupráci s členskými štátmi, „priebežne skúma systémy pomoci poskytovaných v týchto štátoch“. Prvý pododsek článku 88 ods. 2 splnomocňuje a ukladá Komisii povinnosť posudzovať zlučiteľnosť pomoci s článkom 87 a, ak je takáto pomoc nezlučiteľná, „rozhodne o tom, že príslušný štát túto pomoc zruší alebo upraví“ v lehote stanovenej Komisiou. Článok 88 ods. 3 ukladá členskému štátu povinnosť oznámiť Komisii akýkoľvek zámer poskytnúť alebo zmeniť poskytovanú pomoc a zakazuje mu vykonať takéto opatrenia, pokiaľ Komisia nerozhodne podľa prvého pododseku článku 88 ods. 2. Ak sa daný štát nepodriadi tomuto rozhodnutiu v stanovenej lehote, druhý pododsek článku 88 ods. 2 umožňuje Komisii alebo inému dotknutému štátu predložiť vec priamo Súdnemu dvoru.

Ak sa Rada do troch mesiacov od podania tejto žiadosti nevyjadrí, o veci rozhodne Komisia.“

7. Článok 89 splnomocňuje Radu vydať nariadenia potrebné na vykonanie článkov 87 a 88. V rámci tejto kompetencie Rada prijala nariadenie ES č. 659/1999, ktoré upravuje podrobné pravidlá uplatňovania článku 88 ES⁵.

5 — Nariadenie Rady ES č. 659/1999 z 22. marca 1999 upravujúce podrobné pravidlá na uplatňovanie článku 88 Zmluvy o ES, Ú. v. ES L 83, 1999, s. 1.

8. Podľa článku 36 ES, pravidiel hospodárskej súťaže obsiahnuté v Zmluve, vrátane tých, ktoré sa týkajú štátnej pomoci, sa vzťahujú na výrobu a obchod s poľnohospodárskymi výrobkami len v rozsahu určenom Radou v legislatíve vytvárajúcej a zavádzajúcej Spoločnú poľnohospodársku politiku podľa článku 37 ES.

9. Článok 21 nariadenia Rady (EHS) č. 2759/75 z 29. októbra 1975 o spoločnej organizácii trhu s bravčovým mäsom⁶ určuje, že pokiaľ nie je v predmetnom nariadení uvedené inak, ustanovenia Zmluvy o štátnej pomoci sa vzťahujú na výrobu a obchod s bravčovým mäsom a výrobkami z bravčového mäsa.

Skutkový stav a napadnuté opatrenie

10. V rokoch 1994 a 1999 Portugalsko poskytlo pomoc svojmu odvetviu živočíšnej výroby — chovu ošípaných (ďalej „pôvodná pomoc“). Pomoc roku 1994 nebola Komisii oznámená, pomoc roku 1999 bola Komisii oznámená, ale poskytnutá bola skôr, než Komisia rozhodla o jej zlučiteľnosti so spoločným trhom.

11. Rozhodnutiami 2000/200/ES z 25. novembra 1999 a 2001/86/ES zo 4. októbra 2000 (ďalej „rozhodnutia Komisie“)⁷ Komisia vyhlásila väčšinu pôvodnej pomoci za nezlučiteľnú so spoločným trhom a nariadila ju vrátiť.

12. Dňa 21. januára 2002 na základe žiadosti portugalskej vlády Rada prijala napadnuté opatrenie, ktorým vyhlásila poskytnutie pomoci Portugalskom v prospech svojich chovateľov ošípaných, ktorí získali výhody z pôvodnej pomoci, „v rozsahu súm, ktoré títo príjemcovia museli vrátiť“ podľa rozhodnutia Komisie, za zlučiteľné so spoločným trhom.

13. Úvodné ustanovenia 13 a 14 napadnutého opatrenia obsahovali nasledujúce zdôvodnenie tohto opatrenia:

„(13) [...] vrátenie [pôvodnej pomoci] ohrozuje ekonomickú životaschopnosť nie malého počtu príjemcov a môže mať mimoriadne škodlivý sociálny dopad v určitých regiónoch, keďže 50 % stád ošípaných je sústredených na menej ako 5 % územia.

6 — Ú. v. ES L 282, s. 1.

7 — Citované v poznámke 3.

(14) Existujú teda výnimočné okolnosti, ktoré odôvodňujú, aby bola táto pomoc, výnimočne a v rozsahu výlučne nutnom pre nápravu vzniknutej nerovnováhy, považovaná za zlučiteľnú so spoločným trhom za podmienok stanovených v tomto rozhodnutí.“

trov konania. Portugalská vláda vstúpila do konania ako vedľajší účastník na podporu tvrdení Rady. Francúzska vláda rovnako podala návrh na vstúpenie do konania ako vedľajší účastník, ale svoj návrh podala po uplynutí lehoty stanovenej v článku 93 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Má preto právo, podľa článku 93 ods. 7, predniesť svoje pripomienky, a to počas ústnej časti konania, ak sa uskutoční. V prípade, ak sa neuskutoční, na podanie sa neprihliada.

Konanie a návrhy účastníkov konania

14. Vo svojej žalobe podľa článku 230 ES Komisia navrhuje, aby Súdny dvor zrušil napadnuté opatrenie a zaviazal Radu k náhrade trov konania. Uvádza v podstate, že Rada nebola oprávnená prijať toto opatrenie vzhľadom na existenciu rozhodnutí Komisie o pôvodnej pomoci. Týmto, údajne, Rada prekročila svoju právomoc, zneužila svoje právomoci a porušila Zmluvu, ako aj všeobecné zásady právneho poriadku Spoločenstva. Subsidiárne, Komisia uvádza, že Rada sa dopustila zjavného omylu pri posudzovaní toho, či sú dané výnimočné okolnosti požadované podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 ES. Ďalej, Komisia subsidiárne tvrdí, že napadnuté opatrenie nie je primerane a riadne zdôvodnené.

16. Rada a portugalská vláda v zásade tvrdia, že napadnuté opatrenie sa týka novej pomoci a že z právneho hľadiska sa nedotýka predchádzajúceho rozhodnutia Komisie.

Sporné otázky

17. Vo svetle tvrdení účastníkov konania musia byť posúdené tieto otázky:

15. Rada navrhuje zamietnuť žalobu ako nedôvodnú a zaviazat Komisiu na náhradu

— Je Rada podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 ES oprávnená prijať rozhodnutie týkajúce sa pomoci, ktorá bola predtým predmetom negatívneho rozhodnutia Komisie?

— Môže vôbec Rada schváliť pomoc, ktorej cieľom a účelom je umožniť príjemcom vrátiť pomoc predtým negatívne posúdenou v rozhodnutí Komisie?

— Pochybila zjavne Rada, keď rozhodla, že existujú výnimočné okolnosti odôvodňujúce prijatie napadnutého opatrenia?

— Je napadnuté opatrenie primerané a riadne odôvodnené?

Komisia ešte len prijať. Inak by nebola daná požiadavka, aby Komisia prerušila svoje konanie o posudzovaní pomoci na obdobie troch mesiacov nasledujúcich po podaní žiadosti členského štátu Rade. Po tretie, pokiaľ by Rada mala možnosť prehlasovať Komisiu, bude existovať riziko konfliktu medzi dohľadom súdnych orgánov Spoločenstva na Komisiu a výkonom dohľadu Radou. Po štvrté, z uvedeného môže vyplývať strata právnej istoty.

19. Som toho názoru, že tvrdenia Komisie v súvislosti s prvou otázkou sú presvedčivé.

Je Rada oprávnená prijať rozhodnutie o poskytnutí pomoci, ktorá bola predtým predmetom negatívneho rozhodnutia Komisie?

18. Komisia vypracovala množstvo prekryvajúcich sa tvrdení s cieľom preukázať, že pokiaľ raz prijala rozhodnutie proti poskytnutiu pomoci, Rada nemôže prijať opačné rozhodnutie. Nasledujúce štyri body z jej podaní sa mi javia ako najdôležitejšie. Po prvé, ona má prvotnú právomoc určovať zlučiteľnosť pomoci so spoločným trhom a právomoc Rady konať v tejto oblasti je výnimočná a mala by byť vykladaná zužujúco. Po druhé, konanie ustanovené v súvislosti s právomocou Rady dáva zmysel iba za predpokladu, že rozhodnutie má

20. Zdá sa mi zrejmé, že, ako to tvrdí Komisia, vzťahy medzi právomocami udeľnými Rade a Komisii podľa článku 88 ods. 2 musia byť regulované na základe princípu prevencie tak, aby pokiaľ jedna inštitúcia rozhodne o zlučiteľnosti udeľovanej pomoci, druhá bola týmto vylúčená z prijímania rozhodnutí vo vzťahu k tejto pomoci.

21. Podľa môjho názoru takýto princíp zjavne vyplýva zo znenia Zmluvy. Bez toho

by neboli dôvodné požiadavky uvedené v treťom a štvrtom pododseku článku 88 ods. 2 o tom, že Komisia preruší svoje konanie o posudzovaní pomoci, pokiaľ Rada obdrží žiadosť od členského štátu⁸. Trojmesačná lehota by neslúžila ani k obrane práva rozhodovania Komisie o pomoci, ani k uloženiu časového limitu v ktorom by Rada musela konať, pokiaľ by si Rada mala zachovať svoju právomoc konať zjavne bez časového ohraničenia, dokonca aj po tom, čo Komisia dospeje k rozhodnutiu.

v predchádzajúcom odseku, a je výslovne ohraničená na výnimočné okolnosti. Právomoc Rady kedykoľvek zmeniť negatívne stanovisko Komisie by zjavne negovala rozdelenie zodpovednosti predpokladané v Zmluve.

22. Tento princíp tiež zodpovedá všeobecným cieľom príslušných ustanovení Zmluvy o zabezpečení účinného a nestranného systému kontroly štátnej pomoci. Komisii viac prislúcha plnenie úlohy kontroly činností členských štátov než Rade, ktorá pozostáva z ich zástupcov. Preto jej bola priznaná hlavná zodpovednosť za posudzovanie zlučiteľnosti pomoci so spoločným trhom⁹. Právomoc Rady je naopak procesne obmedzená, ako je uvedené

23. Bez takéhoto princípu by podľa môjho názoru bola reálnou možnosť konfliktu medzi rozhodnutiami Rady podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 a judikatúrou Spoločenstva vo vzťahu k skorším rozhodnutiam Komisie. Pokiaľ by si Rada ponechávala svoju právomoc konať neobmedzene dlho po tom, čo Komisia rozhodla o nezlučiteľnosti pomoci, mohla by rozhodnúť aj po začatí alebo ukončení konania pred Súdmi Spoločenstva, ktoré smeruje proti skoršiemu rozhodnutiu Komisie¹⁰. Slovanami, ktoré predniesol generálny advokát Mayras, je iste „nemysliteľné, aby autori Zmluvy chceli dopustiť možný konflikt medzi rozhodnutím Rady založenom na určených okolnosti, ktoré sú výnimočné a ktoré je výnimkou z ustanovenia článku [87] a rozsudkom Súdneho dvora, ktorý môže byť zdôvodnený iba konečnou interpretáciou tohto ustanovenia Zmluvy“¹¹.

8 — Generálny advokát Mayras dospel k rovnakému záveru vo svojich návrhoch vo veci 70/72 Komisia/Nemecko [1973] Zb. s. 813, s. 835, v druhom odseku. Pozri aj návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cosmas vo veci C-309/95 Komisia/Rada [1998] Zb. s. I-655, bod 45.

9 — Prvotná úloha Komisie bola v tomto smere uznaná súdom v jeho judikatúre, ktorá odopiera vnútroštátnym súdom akúkoľvek právomoc posudzovať zlučiteľnosť pomoci so spoločným trhom. Pozri vec C-354/90 FNCE [1991] Zb. s. I-5505, bod 14 rozsudku.

10 — Tieto konania môžu mať formu postupu podľa článku 230, alebo môžu vyplývať z použitia článku 88 ods. 2 Komisiou alebo iným zainteresovaným štátom.

11 — Citované v poznámke 8 vyššie, na s. 835, v druhom odseku.

24. Ďalej sa mi princíp prevencie zdá potrebným v záujme zabezpečenia právnej istoty. Bez neho by Rada mohla zmeniť rozhodnutie Komisie zjavne v akomkoľvek štádiu, ako ilustruje toto konanie, potenciálne v dlhšej dobe po jeho prijatí¹². Takáto možnosť by mohla viesť podstatný prvok neistoty do vzťahov medzi Komisiou, členskými štátmi a príjemcami štátnej pomoci. Mohlo by byť vážnym podnetom pre príjemcov, na účely znovuzískania vrátenej nezákonnej pomoci, zamerať svoje úsilie smerom k lobovaniu, aby dotknutý štát podal žiadosť Rade. Takáto pomoc, pokiaľ by bola získaná späť žalobou členského štátu alebo rozhodnutím vnútroštátneho súdu, by neskôr mohla byť nahradená príjemcom. Konkurenti by medzičasom rovnako mohli uplatňovať náhradu škody.

26. Hlavná odpoveď predložená Radou a portugalskou vládou je, že napadnuté opatrenie neschvaľuje pôvodnú pomoc, ale týka sa skôr novej a odlišnej pomoci. Toto tvrdenie rozoberiem v rámci druhej otázky. Predsa však, obaja menovaní účastníci predložili tiež tvrdenia napádajúce stanovisko Komisie vo vzťahu k prvej otázke.

27. Rada sa vyjadrila, že jej právomoc podľa článku 88 ods. 2 je ohraničená iba požiadavkou existencie výnimočných okolností. Z tohto pohľadu trojmesačná lehota upravená v štvrtom pododseku slúži na prerušenie konania Komisie o skúmaní zlučiteľnosti pomoci, ale nemá žiadne dôsledky pre Radu.

25. Premlčacie lehoty ustanovené v Zmluve — v piatom odseku článku 230 napríklad pre priame žaloby, a v tomto kontexte vo štvrtom pododseku článku 88 ods. 2 — majú za cieľ práve minimalizovať obdobie, počas ktorého sú účastníci v neistom právnom postavení. Navrhovatelia Zmluvy nemohli, podľa môjho názoru, zamýšľať poskytnúť Rade časovo neobmedzenú právomoc zmeniť záporné stanovisko Komisie v oblasti štátnej pomoci.

28. Rada tiež tvrdí, že princíp prevencie, ktorého sa dovoľavala Komisia, by bol v rozpore s druhým pododsekom článku 7 ods. 1 ES, ktorý ustanovuje, že každá inštitúcia koná v medziach právomocí zverených im Zmluvou a to tým, že by existenciu právomoci inštitúcie robil závislou od vôle a rýchlosti inej inštitúcie konajúcej ako prvej.

12 — Napadnuté opatrenie bolo prijaté 21. januára 2002 po viac ako dvoch rokoch od prvého rozhodnutia Komisie.

29. Nakoniec, Rada poznamenala, že spravidla, v prípade nezlučiteľnosti právnych predpisov, ktoré nie sú predmetom akejkoľvek formálnej hierarchie, je to práve neskorší akt, ktorý mení skorší, a nie naopak.

pomoci. Nie je žiadny dôvod, prečo by právomoc jednej inštitúcie nemala závisieť od toho, či tu bol alebo nebol nejaký skorší akt inej. Toto je podstatou legislatívneho konania upraveného v Zmluve.

30. Tvrdenie Rady ma nepresvedčilo.

31. Ako som už vysvetlil¹³, nemôžem si predstaviť účel, ktorému by slúžila trojmesačná lehota stanovená vo štvrtom pododseku článku 88 ods. 2, pokiaľ by, za situácie, že Komisia rozhodla, toto nevylučovalo Radu z rozhodovania o rovnakej veci. Preto nemôžem akceptovať, že by jediným ohraničením právomoci Rady podľa tretieho pododseku bola existencia výnimočných okolností.

32. Nemyslím si ani, že by princíp prevencie akýmkoľvek spôsobom porušoval princíp rozdelenia kompetencií zahrnutý v článku 7 ods. 1 Zmluvy o ES. Z môjho pohľadu, právomoc Rady podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 sa týka iba prípadu, ak ešte Komisia neprijala rozhodnutie o danej

33. Nakoniec, nie je mi jasné, či princíp *lex posterior derogat lex priori* sa dá aplikovať v tomto kontexte, ktorý sa viac týka dvoch rozhodnutí vzťahujúcich sa na tie isté okolnosti, než dvoch kolidujúcich legislatívnych noriem. V každom prípade, na základe tvrdení uvedených vyššie, som toho názoru, že existujú vážne dôvody pre aplikáciu princípu prevencie namiesto vyššie uvedeného princípu¹⁴.

34. Portugalská vláda predložila ďalšie tvrdenie. Argumentovala, že zahrnutie zmienky o pomoci, ktorú štát „poskytuje“, do tretieho pododseku článku 88 ods. 2 preukazuje, že tieto ustanovenia zahrňajú pomoc, ku ktorej Komisia už zaujala stanovisko podľa článku 88 ods. 3, pretože štát nemôže pristúpiť k poskytovaniu tejto pomoci, pokiaľ Komisia o nej nerozhodne. *Ex hypothesi*, rozhodnutie Komisie by malo byť negatívne, lebo ináč by sa štát nemusel obrátiť na Radu.

¹³ — V bode 21 vyššie.

¹⁴ — V bodoch 20 až 25.

35. Toto tvrdenie ma nepresvedčilo.

vyžaduje nové posúdenie Radou podľa článku 87 ods. 2, ku ktorému v tomto prípade došlo, keď Rada prijala napadnuté rozhodnutie.

36. Ako sa Komisia vyjadrila, zmienka v treťom pododseku článku 88 ods. 2 o pomoci, ktorú štát poskytuje, môže byť vysvetlená ako vzťahujúca sa buď na nezákonnú pomoc (poskytovanú bez oznámenia alebo po oznámení, ale pred akýmkoľvek pozitívnym rozhodnutím Komisie) alebo existujúcu pomoc (ktorá nemusí byť oznámená alebo povolená pred jej zavedením). Takáto interpretácia nepredpokladá, že Komisia prijala predbežné rozhodnutie o tejto pomoci. Z dôvodov už vysvetlených, akýkoľvek iný výklad by sa mi zdal nezlučiteľný so znením a zmyslom článku 88 ods. 2.

38. Pretože napadnuté opatrenie sa týka novej pomoci, nedotýka sa podľa vyjadrenia Rady právnej podstaty rozhodnutia Komisie, ktoré zostáva platným a účinným. Následne, predkladaný princíp prevencie nie je aplikovateľný na napadnuté opatrenie.

Môže Rada schváliť pomoc, ktorej cieľom a účelom je umožniť príjemcom vrátiť pomoc predtým negatívne posúdenou v rozhodnutí Komisie?

39. Rada považovala vo svojej právnej analýze za irelevantnú skutočnosť, že príjmcami pomoci schválenej napadnutým opatrením sú niektorí z príjemcov pôvodnej pomoci, takže jej účinkom bolo vyvážiť niektoré ekonomické dôsledky vyplývajúce z vrátenia pomoci nariadeného rozhodnutím Komisie, alebo že jej cieľ bol viac-menej podobný pôvodnej pomoci.

37. Rada a portugalská vláda tvrdili, že napadnuté opatrenie sa týka nie pôvodnej pomoci, o ktorej Komisia rozhodla, ale novej pomoci vyplývajúcej z inej právnej úpravy, zavádzajúcej zrejmy prevod zdrojov, podľa svojich vlastných kritérií zodpovednosti a vyplácania. Dotknutá pomoc si preto

40. Rada sa vyjadrila, že možnosť existencie rozdielných rozhodnutí týkajúcich sa systémov postupnej pomoci v prospech tých istých príjemcov je výslovne uznaná tretím

pododsekom článku 11 ods. 2 nariadenia 659/1999¹⁵, podľa ktorého „Komisia môže splnomocniť členský štát spojiť vrátenie pomoci [ktorá je predmetom zákazu poskytnutia týkajúceho sa skoršej pomoci] s výplatom pomoci určenej pre záchranu dotknutého podniku“. Toto rovnako vyplýva z rozsudku Súdneho dvora vo veci TWD/Komisía¹⁶, potvrdzujúceho platnosť rozhodnutia Komisie, ktoré vyslovilo novú pomoc za zlučiteľnú so spoločným trhom v situácii, keď skoršia pomoc zakázaná iným rozhodnutím bola riadne vrátená.

41. Takáto možnosť je z pohľadu Rady práve logickou, pretože negatívne rozhodnutie týkajúce sa jednotlivej pomoci sotva môže slúžiť ako dôvod zákazu akejkoľvek inej pomoci tomu istému príjemcovi v bližšej alebo vzdialenejšej budúcnosti. Súdny dvor skutočne uznal potrebu individuálneho posudzovania každej pomoci, keď princíp „raz a iba raz“ vyňal z kontextu reštrukturalizačnej pomoci z dôvodu, že takýto princíp „nedovoľuje Komisii skúmať v každom jednotlivom prípade, či projekt reštrukturalizačnej pomoci je nevyhnutný v záujme dosiahnutia zámerov Zmluvy“¹⁷.

42. Tvrdenia Rady ma nepresvedčili.

43. Je samozrejmé, že negatívne rozhodnutie Komisie nie je dôvodom pre vylúčenie akejkoľvek následnej pomoci pre tých istých príjemcov, ktorá bude posúdená ako zlučiteľná so spoločným trhom¹⁸.

44. Napadnuté opatrenie však smeruje k povoleniu pomoci, ktorá je z môjho pohľadu zjavne a jednoznačne zamýšľaná ako kompenzácia pre príjemcov pôvodnej pomoci, ktorí majú túto pomoc vrátiť. Pomoc povolená podľa článku 1 opatrenia je určená ako „zodpovedajúca sumám, ktoré prijímatelia [pôvodnej pomoci] musia vrátiť podľa rozhodnutí [Komisie]“. Ako ozrejmuje úvodné ustanovenie 13 napadnutého opatrenia, špecifické ťažkosti, na ktoré je zamerané napadnuté opatrenie, vyplývajú z požiadavky, aby príjemcovia novej pomoci vrátili pôvodnú pomoc. Výsledkom napadnutého opatrenia je preto neutralizovať ako len je to možné, ekonomické dôsledky rozhodnutia Komisie.

45. Ako Komisia dôvodne uviedla, pokiaľ by Rada mohla prijať rozhodnutie schvaľujúce poskytnutie pomoci, ktorej účelom by bolo nahradiť príjemcom vrátenie predchádzajúcej pomoci, mohol by sa tým jednoducho

15 — Citované v poznámke 5.

16 — Vec C-355/95, [1997] Zb. s. I-2549.

17 — Vec C-441/97 P, Wirtschaftvereinigung Stahl a i./Komisia [2000] Zb. s. I-10293, v bode 55 rozsudku.

18 — Viď v tomto smere návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mayras vo veci 156/77, Komisia/Belgicko [1978] Zb. s. 1881, s. 1911, v prvom odseku.

obchádzať princíp prevencie, ktorým, z dôvodov ktoré som uviedol vyššie, sa podľa môjho názoru musia spravovať vzťahy medzi právomocami udelenými podľa článku 88 ods. 2 ES.

46. A preto predpokladám, že Rada nemôže prijať podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2 rozhodnutie povoliujúce novú pomoc, ktorej účelom a dôsledkom je zbaviť príjmov pomocí nákladov, ktoré si vyžaduje vrátenie inej pomoci nahradenej podľa skoršieho rozhodnutia Komisie.

47. Vzhľadom na odpovede na prvé dve otázky som toho názoru, že napadnuté opatrenie by malo byť zrušené z dôvodu nedostatku právomoci Rady konať spôsobom, akým konala, a tým aj porušenia tretieho pododseku článku 88 ods. 2. Nie je potrebné posudzovať ostatné kumulatívne dôvody týkajúce sa zneužitia právomocí alebo porušení iných ustanovení alebo zásad právneho poriadku Spoločenstva, vzhľadom na to, že sa prekrývajú a viedlo by to v prípade úspechu dôvodov k rovnakému výsledku z príčin, ktoré som už uviedol.

48. Prístup, aký som tu predložil, sa mi v žiadnom prípade nejaví ako oslabujúci

právo členského štátu podať žiadosť, alebo právomoc Rady rozhodnúť podľa tretieho pododseku článku 88 ods. 2. Pri svojom posudzovaní poskytnutej pomoci podľa článku 88 ods. 2 Komisia musí informovať dotknutý členský štát o svojich pochybnostiach. Tento štát preto, súc informovaný, môže predložiť vec Rade, pokiaľ tak chce urobiť, pred tým, než Komisia dospeje ku konečnému rozhodnutiu¹⁹. Navyše, ak je členský štát nespokojný s prijatým rozhodnutím Komisie, vhodnou cestou, ktorou by sa mal podľa môjho názoru uberať, je začatie súdneho konania podľa článku 230 v stanovenej časovej lehote.

49. Napriek mojim vyššie uvedeným záverom navrhujem tiež zvážiť subsidiárne dôvody predložené Komisiou, menovite, že Rada sa dopustila zjavného omylu pri hodnotení, prijímúc záver, že existujú výnimočné okolnosti postačujúce pre zdôvodnenie uplatnenia konania podľa článku 88 ods. 2 a že napadnuté opatrenia primerane nezdôvodnila.

¹⁹ — V tomto konaní, vo vzťahu k rozhodnutiu Komisie, citovanému v bode 3 vyššie, pozri rozhodnutia Komisie iniciujúce konanie podľa článku 88 (2) (Ú. v. ES C 83, 1998, s. 5 a Ú. v. ES C 220, 1999, s. 19). Pre súčasné stanovisko pozri článok 4 ods. 4 a článok 6 ods. 1 nariadenia č. 659/1999 citovaného v bode 5.

Mýlila sa zjavne Rada pri prijímaní záveru, že výnimočné okolnosti odôvodňujú prijatie napadnutého opatrenia?

dzovania celkovej ekonomickej situácie. Zložitost' jej úlohy v poľnohospodárskej oblasti je o to výraznejšia. Napriek tomu, rozhodovacie právomoci Rady musia byť ohraničené.

50. Komisia subsidiárne tvrdila, že Rada sa dopustila zjavného omylu v hodnotení, uzavrúc, že ťažkosti príjemcov pôvodnej pomoci vzniknuté z povinnosti vrátiť túto pomoc predstavujú vo svojej podstate výnimočnú okolnosť v zmysle tretieho pododseku článku 88 ods. 2.

51. V prijatí záveru obsiahnutého v úvodnom ustanovení 14 napadnutého opatrenia o tom, že tieto výnimočné okolnosti existovali, Rada brala ohľad v zmysle úvodného ustanovenia 13 na tú skutočnosť, že vrátenie pôvodnej pomoci by mohlo ohroziť ekonomickú životaschopnosť nie malého počtu príjemcov pomoci a mohlo by mať výnimočne škodlivé sociálne dôsledky v určitých regiónoch, pretože 50 % stád ošipaných je koncentrovaných na menej ako 5 % územia Portugalska.

52. Nepochybujem, že Rada má široké rozhodovacie právomoci na to, aby posúdila, či existujú výnimočné okolnosti, ktoré by mohli odôvodniť prijatie poskytnutej pomoci²⁰. Rada sa v tomto kontexte dovoľáva posu-

53. Komisia dôvodne uvádza, že vrátenie pomoci nezákonne vyplatenej pred prijatím negatívneho rozhodnutia Komisie je v plnom rozsahu normálny a logický dôsledok rozhodnutia o jej nezlučiteľnosti so spoločným trhom. Súdny dvor opakovane vyslovil, že Komisia môže nariadiť vrátiť pomoc, pokiaľ o nej prijme negatívne rozhodnutie²¹. Podľa článku 14 nariadenia 659/1999²² sa od Komisie teraz vyžaduje, aby nariadila vrátenie pomoci po negatívnom rozhodnutí, s výnimkou toho, pokiaľ by to bolo v rozpore so všeobecnými princípmi právneho poriadku Spoločenstva. Vrátenie pomoci slúži na obnovenie predtým existujúcej situácie a tým odstránenie narušenia hospodárskej súťaže vyplývajúceho z predmetnej pomoci. Je preto nevyhnutnou a základnou črtou systému Spoločenstiev na kontrolu štátnej pomoci.

54. Ani podľa môjho názoru ťažkosti vzniknuté podnikom vracajúcim pomoc nemôžu

20 — Pozri vec C-122/94, Komisia/Rada, [1996] Zb. s. I-881, v bodoch 18, 19, 24 a 25 rozsudku.

21 — Pozri, napríklad, vec 70/72, citovanú v poznámke 8 a bode 13 rozsudku.

22 — Citované v poznámke 5.

byť kvalifikované ako výnimočné. Ako Súdny dvor rozhodol, ak Komisia nariadila vrátenie pomoci, táto musí byť vymáhaná dotknutým štátom, dokonca aj vtedy, ak to vedie k úpadku podniku, ktorému bola pomoc poskytnutá²³. Jedinou obranou dostupnou členskému štátu je absolútna nemožnosť vrátenia pomoci.

v každom prípade zrušené z dôvodu, že Rada sa dopustila zjavného pochybenia v hodnotení, prijímajúc záver, že sú dané výnimočné okolnosti potrebné pre jeho prijatie.

55. Súhlasne s tým sa mi javí, že Rada sa pri prijímaní napadnutého opatrenia dopustila zjavného pochybenia v hodnotení, pokiaľ prijala záver, že výnimočné okolnosti existujú z dôvodu ekonomických ťažkostí vzniknutých príjemcom pôvodnej pomoci pre povinnosť vrátenia tejto pomoci.

56. Zatiaľ čo Rada môže, samozrejme, zdôvodniť svoje rozhodnutie ekonomickými a sociálnymi dôvodmi, tieto dôvody musia podľa môjho názoru byť nezávislé od požiadavky vrátenia pomoci formulovanej skorším rozhodnutím Komisie.

57. Som preto toho názoru, že Komisia uspeje tiež v tomto prvom subsidiárnom dôvode a že napadnuté opatrenie musí byť

Je napadnuté opatrenie primerané a riadne odôvodnené?

58. Nakoniec, a tiež subsidiárne, Komisia tvrdila, že dokonca za prijatia predpokladu, že v danej veci môžu existovať výnimočné okolnosti, Rada v napadnutom opatrení dostatočne nepreukázala ich existenciu. Väčšina úvodných ustanovení predmetného opatrenia je venovaná vykresleniu histórie rozhodnutí Komisie a situácii v portugalskom odvetví chovu ošípaných roku 1998. Podľa vyjadrenia Komisie, dôvody uvádzané v napadnutom opatrení sa všetky týkajú pôvodnej pomoci bez zdôvodnenia, prečo by mala byť terajšia situácia posudzovaná ako výnimočná alebo prečo by odôvodňovala poskytnutie novej pomoci.

59. Zdá sa mi, že musí byť načrtnutý rozdiel medzi vecnými a formálnymi nedostatkami, ktoré by mohli byť vytýkané odôvodneniu napadnutého opatrenia.

23 — Pozri vec 52/84, Komisia/Belgicko, [1986] Zb. s. 89, v bode 16 rozsudku.

60. Čo sa týka skôr spomenutých nedostatkov, už som prijal záver, že Rada pochybila identifikujúc ako výnimočnú okolnosť ťažkosti zažívané príjemcami pôvodnej pomoci ako dôsledok ich povinnosti vrátiť túto pomoc.

61. Čo sa týka neskôr spomenutých nedostatkov, napadnuté opatrenie zjavne

a jednoznačne špecifikuje odôvodnenie Rady pre schválenie pomoci menovite potrebou kompenzácie ťažkostí portugalských chovateľov ošípaných, vzniknutých ako následok povinnosti vrátiť pôvodnú pomoc. Hoci takéto odôvodnenie nie je podľa môjho názoru dostačujúce, je celkom primerané informovaniu tých, ktorí boli dotknutí napadnutým opatrením, o pohnútke Rady pre jeho prijatie a dovoľuje súdu vykonať svoju kontrolnú právomoc.

Návrhy

62. Vo svetle vyššie uvedených pripomienok som toho názoru, že Súdny dvor by mal rozhodnúť takto:

- 1) zrušiť rozhodnutie Rady 2002/114/ES z 21. januára 2002 povoľujúce portugalskej vláde poskytnúť pomoc portugalským chovateľom ošípaných, ktorí boli príjemcami pomoci v rokoch 1994 a 1998;
- 2) zaviazat Radu Európskej únie na náhradu trov konania;
- 3) zaviazat Portugalskú a Francúzsku republiku, ako vedľajších účastníkov, na znášanie svojich vlastných trov.